

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση Ε.-Α.

Κατά

Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 31150/09)

Απόφαση

Στρασβούργο, 27 Μαρτίου 2014

Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική υπό τους όρους που προβλέπονται το άρθρο 44§2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Ε.-Α. κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), που συνεδρίασε σε Επιτροπή με την ακόλουθη σύνθεση:

Isabelle Berro-Lefèvre, *Πρόεδρος,*

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο, *δικαστές,*

και με τη σύμπραξη του Αν. Γραμματέα Τμήματος André Wampach,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 4 Μαρτίου 2014,

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ.^ο 31150/09) που άσκησε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, μία ελληνική ανώνυμη εταιρεία, η Ε.-Α. (« η προσφεύγουσα »), η οποία προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουνίου 2009 βάσει του άρθρου 34 Σύμβασης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών (« η Σύμβαση »).

2. Την προσφεύγουσα εκπροσώπησε η Δικηγόρος Αθηνών κ. Μ. Παπατσάρα. Την Κυβέρνηση (« η Κυβέρνηση ») εκπροσώπησαν οι πληρεξούσιές της, η κ. Κ.Παρασκευοπούλου, Σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και η κ. Ζ.Χατζηπαύλου, Δικαστική Αντιπρόσωπος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Η προσφεύγουσα επικαλείται διπλή παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης και καταγγέλλει υπέρβαση της λογικής προθεσμίας της διαδικασίας και παραβίαση του δικαιώματός της σε δίκαιη δίκη.

4. Στις 13 Απριλίου 2012, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Η προσφεύγουσα είναι ανώνυμος φαρμακευτική εταιρεία που εδρεύει στο Πικέρμι, Αθήνα. Συστάθηκε το 1991 από τον Γ. Χ., που το ίδιο έτος μετέτρεψε την επιχείρησή του σε ανώνυμη εταιρεία.

A. Η γένεση της υπόθεσης

6. Με σύμβαση της 28ης Φεβρουαρίου 1986, η Τράπεζα ΕΤΒΑ, που ανήκε στο Δημόσιο, πώλησε στον Γ. Χ., ένα οικόπεδο με ένα φαρμακευτικό εργοστάσιο και όλον τον σχετικό εξοπλισμό, στην περιοχή «Παπά Χωράφι» στην Παλλήνη, για το συνολικό τίμημα των 43 500 000 δραχμών. Ο Γ. Χ. κατέβαλε στην Τράπεζα μία προκαταβολή 12 000 000 δραχμών, και συμφωνήθηκε ότι το υπόλοιπο θα θεωρούνταν ως τραπεζικό δάνειο και θα εξοφλούνταν σταδιακά. Στο οικόπεδο και στο εργοστάσιο εγγράφηκε υποθήκη υπέρ της Τράπεζας.

7. Ο Γ. Χ. δεν μπόρεσε να τηρήσει τους όρους της σύμβασης που συνάφθηκε με την Τράπεζα και να εξοφλήσει τις συμφωνηθείσες δόσεις πληρωμής. Με ιδιωτικό συμφωνητικό που υπεγράφη ενώπιον Συμβολαιογράφου στις 20 Δεκεμβρίου 1990, συνάφθηκε νέα σύμβαση ανάμεσα στην Τράπεζα και τον Γ. Χ. με την οποία συμφωνήθηκαν οι όροι εξόφλησης του δανείου. Εν συνεχεία, δεδομένου ότι ο Γ. Χ. δεν μπόρεσε να τηρήσει τους όρους της νέας αυτής σύμβασης, εξαναγκάστηκε από την Τράπεζα να υπογράψει μια τρίτη σύμβαση στις 29 Οκτωβρίου 1991.

8. Από το 1991 έως το 1993, ο Γ. Χ. που εν τω μεταξύ είχε μετατρέψει την επιχείρησή του σε ανώνυμη εταιρεία («την προσφεύγουσα»), εξόφλησε σημαντικά ποσά στην Τράπεζα. Ωστόσο, το 1993, η ΕΤΒΑ άσκησε πίεση στην προσφεύγουσα για να εξοφλήσει το σύνολο των οφειλών της προς αυτή, απειλώντας την με αναγκαστική εκτέλεση. Στις 17 Ιουνίου 1993, δύο νέες συμβάσεις συνάφθηκαν με την Τράπεζα σχετικά με τον τρόπο εξόφλησης της οφειλής. Ο Γ. Χ. απεβίωσε στις 26 Οκτωβρίου 1995.

9. Το 1998, η Τράπεζα πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι οι οφειλές της ανέρχονταν στο ποσό των 158 386 858 δραχμών. Έχοντας αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα των απαιτήσεων αυτών, η προσφεύγουσα αποφάσισε να αναστείλει τις πληρωμές και να προβεί σε λογιστικό έλεγχο. Έτσι, αντιλήφθηκε αφενός ότι, η Τράπεζα εφάρμοζε επιτόκιο κατά πολύ υψηλότερο από το νόμιμο επιτόκιο και, αφετέρου, ότι εφάρμοζε καταχρηστικώς τον ανατοκισμό, δηλαδή, την κεφαλαιοποίηση των τόκων.

B. Η πρώτη διαδικασία

10. Στις 16 Απριλίου 1999, η προσφεύγουσα άσκησε αγωγή ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών με αίτημα να αναγνωριστεί ότι οι απαιτήσεις της ΕΤΒΑ είχαν ικανοποιηθεί και ότι οι υποθήκες έπρεπε να εξαλειφθούν.

Ωστόσο, εν συνεχεία, το Πρωτοδικείο ανέβαλε αυτεπαγγέλτως την εκδίκαση της υποθέσεως, λόγω εκκρεμοδικίας, εν αναμονή της έκδοσης της απόφασης του Εφετείου, στο οποίο είχε προσφύγει η προσφεύγουσα στις 29 Μαΐου 2001 (βλ. κατωτέρω παράγραφος 15).

11. Πράγματι, στις 24 Ιουνίου και 18 Οκτωβρίου 1999, η προσφεύγουσα είχε ασκήσει δύο ανακοπές ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την πρώτη, ζητούσε την ακύρωση μίας συναλλαγματικής υπέρ της ΕΤΒΑ ποσού 171 118 858 δραχμών (ήτοι 502 183 ευρώ) και της κατάσχεσης ενός ακινήτου ιδιοκτησίας της. Με τη δεύτερη, ζητούσε την ακύρωση του επικείμενου εκπλειστηριασμού του ακινήτου αυτού. Συναφώς υπογράμμιζε ότι όλες οι οφειλές της προς την Τράπεζα είχαν αποσβεστεί λόγω των πληρωμών που είχε κάνει σε συγκεκριμένες ημερομηνίες.

12. Η δικάσιμος της πρώτης ανακοπής ορίστηκε για τις 23 Μαΐου 2000, αλλά αναβλήθηκε για τις 31 Οκτωβρίου 2000 προκειμένου να συνεκδικαστεί με τη δεύτερη ανακοπή, για την οποία η δικάσιμος είχε οριστεί την τελευταία αυτή ημερομηνία.

13. Με απόφαση της 22ας Μαρτίου 2001, το δικαστήριο απέρριψε τα αιτήματα της προσφεύγουσας. Έκρινε ότι οι αγωγές έπρεπε να κηρυχθούν απαράδεκτες ως εκπρόθεσμες, αόριστες ή αβάσιμες.

14. Στις 29 Μαΐου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η υπόθεση εκδικάστηκε στις 15 Νοεμβρίου 2001.

15. Με προδικαστική απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2002, το Εφετείο διέταξε τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης προκειμένου να εξακριβωθεί το ακριβές ποσό της οφειλής της προσφεύγουσας προς την Τράπεζα. Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης έπρεπε να κατατεθεί εντός προθεσμίας εξήντα ημερών από την ορκωμοσία του εμπειρογνώμονα. Στις 12 Δεκεμβρίου 2002, ο εισηγητής δικαστής του Εφετείου έκανε δεκτό αίτημα της προσφεύγουσας με το οποίο ζητούσε την αντικατάσταση του εμπειρογνώμονα. Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης τελικά κατατέθηκε στις 27 Μαΐου 2005.

16. Η δικάσιμος ορίστηκε για τις 9 Μαρτίου 2006, με αίτημα της Τράπεζας.

17. Στις προτάσεις της κατά τη δεύτερη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι η ανυπαρξία οιασδήποτε οφειλής της προς την Τράπεζα Πειραιώς (η οποία εν τω μεταξύ απορρόφησε την ΕΤΒΑ) προέκυπτε όχι μόνο από τις διατάξεις που αναφερόντουσαν στην έφεση (άρθρο 30 του νόμου 2789/2000, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 47 του νόμου 2873/2000 και 42 του νόμου 2912/2001), αλλά και από τις διατάξεις του νόμου 3259/2004, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 4 Αυγούστου 2004. Ειδικότερα, το άρθρο 39 του νόμου αυτού όριζε ανώτατο όριο για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τα Τραπεζικά Ιδρύματα που είχαν συνομολογήσει δάνεια πριν την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού: οι οφειλές θεωρούνταν ως αποσβεσθείσες εάν υπερέβαιναν το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου.

18. Με απόφαση της 17^{ης} Αυγούστου 2006, το Εφετείο απέρριψε τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας. Έκρινε ότι η οφειλή της προσφεύγουσας προς την Τράπεζα ήταν δεκαοκτώ φορές μικρότερη από το ποσό για το οποίο της είχαν επιβληθεί οι προσβληθείσες πράξεις αναγκαστικής κατάσχεσης· ότι η απαίτηση της Τράπεζας δεν υπερέβαινε το τριπλάσιο του ποσού που είχε χορηγηθεί ως πίστωση στην προσφεύγουσα· και ότι η απαίτηση αυτή δεν υπερέβαινε το τριπλάσιο του ποσού των οφειλών που εξοφλήθηκαν το 1990. Το εφετείο έκρινε ότι ακόμη και αν οι προαναφερθείσες διατάξεις, μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής σε αυτού του είδους την υπόθεση, δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης.

19. Ειδικότερα, το Εφετείο έκρινε ότι οι επίμαχες διατάξεις προέβλεπαν ότι κάθε οφειλή που προέκυπτε από σύμβαση δανείου ή πίστωσης με τραπεζικό ίδρυμα και η οποία κατέστη ληξιπρόθεσμη το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2000, όσον αφορά τις συμβάσεις που συνάφθηκαν μεταξύ 31^{ης} Δεκεμβρίου 1985 και 31ης Δεκεμβρίου 1990, δεν μπορούσε να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ποσού της οφειλής ένα έτος μετά την τελευταία πληρωμή του οφειλέτη. Στην υπό κρίση υπόθεση, η απαίτηση της Τράπεζας κατά της προσφεύγουσας, που είχε καταστεί ληξιπρόθεσμη κατά την κοινοποίηση της επιταγής πληρωμής της 5^{ης} Φεβρουαρίου 1999, δεν υπερέβαινε το τριπλάσιο του ποσού της πίστωσης που είχε χορηγηθεί στην προσφεύγουσα η εξόφληση του οποίου έπρεπε να γίνει με μηνιαίες δόσεις (όπως είχε συμφωνηθεί το 1986), ούτε το τριπλάσιο του ποσού των οφειλών που πληρώθηκαν το 1990. Επιπλέον, ορισμένες άλλες οφειλές της προσφεύγουσας, οι οποίες είχαν αποτελέσει αντικείμενο διακανονισμού το 1993, είχαν εξοφληθεί πριν τις 28 Απριλίου 1998.

20. Στις 11 Δεκεμβρίου 2006, η προσφεύγουσα άσκησε αναίρεση. Ισχυριζόταν ιδίως ότι η επίκληση των άρθρων 30 του νόμου 2789/2000, 47 του νόμου 2873/2000, 42 του νόμου 2912/2001 και 39 του νόμου 3259/2004 δεν αποτελούσε νέο λόγο ανακοπής, διαφορετικό αυτού που προβλήθηκε στις αρχικές ανακοπές, αλλά προβολή του ίδιου λόγου θεμελιωμένου σε πιο πρόσφατη νομοθετική βάση.

21. Στις 15 Μαΐου 2007, η προσφεύγουσα ζήτησε να προσδιοριστεί ημερομηνία συζήτησης της αναίρεσης. Η υπόθεση εκδικάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2008.

22. Με απόφαση της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2008 (η οποία καθαρογράφηκε στις 26 Ιανουαρίου 2009 και επικυρωμένο αντίγραφο της οποίας εκδόθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2009), ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση. Έκρινε ως εξής:

« (...) ότι ισχυρισμός του οφειλέτη περί υπαγωγής της οφειλής του στις άνω διατάξεις περί επαναπροσδιορισμού της οφειλής εισάγει αμφισβήτηση ως προς το ύψος της απαίτησης, με την έννοια ότι κατά το επί πλέον του επιβαλλόμενου επαναπροσδιορισμού της απαίτησης η απαίτηση θεωρείται εκ του νόμου μερικώς (ή και ολικώς) αποσβεσθείσα (...) μπορεί δε να αποτελέσει και λόγο ανακοπής του οφειλέτη κατά των μεταγενεστέρων πράξεων της αναγκαστικής εκτέλεσης, για το παραδεκτό όμως του οποίου απαιτείται κατά το άρθρο 585 παρ.2 ΚΠολΔ να προβάλλεται με το δικόγραφο της ανακοπής ή το

δικόγραφο προσθέτων λόγων, και όχι με την έφεση ή τις προτάσεις, ακόμη και αν είναι οψιγενής, διαφορετικά είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος.

Στην προκειμένη περίπτωση η αναιρεσείουσα, (...) ζητεί την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης του Εφετείου, διότι, (...) κατά τη δεύτερη συζήτηση της έφεσης, προέβαλε τον ισχυρισμό ότι η ακύρωση της αναγκαστικής εκτέλεσης, (...) έπρεπε να απαγγελθεί και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39 ν.3259/2004. Ωστόσο, το Εφετείο απέρριψε τον ισχυρισμό της αυτών, παραβιάζοντας ευθέως μη εφαρμόζοντας τη διάταξη αυτή αλλά και εκ πλαγίου με ανεπαρκείς αιτιολογίες ως προς τη συνδρομή ή μη των νομίμων όρων και προϋποθέσεων της εφαρμογής της.

Οι αιτιάσεις αυτές συγκροτούν τον από τον αριθμό 14 του άρθρου 559 ΚΠολΔ αναιρετικό λόγο (και όχι 1 και 19 όπως επικαλείται η αναιρεσείουσα), ο οποίος είναι απαράδεκτος, διότι, (...) ο ισχυρισμός περί ακυρώσεως των άνω πράξεων της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, (...) απαραδέκτως προβλήθηκε το πρώτο με τις προτάσεις της κατά τη δεύτερη συζήτηση της έφεσης στο Εφετείο. Πρέπει συνεπώς να απορριφθεί η αίτηση αναίρεσης.»

Γ. Η δεύτερη διαδικασία

23. Μετά την απόφαση του Αρείου Πάγου, η προσφεύγουσα άσκησε αναγνωριστική αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, στις 29 Απριλίου 2009, με αίτημα να αναγνωριστεί ότι οι αξιώσεις της Τράπεζας Πειραιώς είχαν ικανοποιηθεί και να διαταχθεί η εξάλειψη όλων των υποθηκών που βάρυναν τα ακίνητά της .

24. Ωστόσο, η προσφεύγουσα αντιλήφθηκε ότι η αγωγή της είχε ένα τυπικό ελάττωμα, και την κατέθεσε εκ νέου στις 11 Ιουνίου 2009. Η συζήτηση ορίστηκε αρχικά για τις 17 Μαρτίου 2011. Την ημερομηνία αυτή αναβλήθηκε με αίτημα της Τράπεζας Πειραιώς για τις 16 Δεκεμβρίου 2013.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

A. Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

25. Τα οικεία άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής :

Άρθρο 12 § 2

« Αυτοτελής αίτηση δεν επιτρέπεται να υποβληθεί απευθείας σε δευτεροβάθμιο δικαστήριο, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά.

Άρθρο 222

« Όταν επέλθει η εκκρεμοδικία και όσο αυτή διαρκεί, δεν μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε δικαστήριο νέα δίκη για την ίδια επίδικη διαφορά ανάμεσα στους ίδιους διαδίκους, εφόσον εμφανίζονται με την ίδια ιδιότητα».

Άρθρο 269

« 1. Μέσα επίθεσης και άμυνας προβάλλονται με τις προτάσεις, διαφορετικά είναι απαράδεκτα. Το απαράδεκτο αυτό δεν ισχύει για τους ισχυρισμούς που λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως ή που μπορεί να προταθούν σε κάθε στάση της δίκης.

2. Μέσα επίθεσης και άμυνας μπορεί να προβληθούν παραδεκτά έως και τη Συζήτηση με προτάσεις ή και προφορικά:

(...)

β) αν προέκυψαν για πρώτη φορά μεταγενέστερα

(...)».

Άρθρο 527

« Είναι απαράδεκτη η προβολή στην κατ' έφεση δίκη πραγματικών ισχυρισμών που δεν προτάθηκαν στην πρωτόδικη δίκη, εκτός αν (...), 2) γεννήθηκαν μετά την τελευταία Συζήτηση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, 3) συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 269. (...)»

Άρθρο 535 § 1

«1. Αν ο λόγος της έφεσης κριθεί βάσιμος, η απόφαση που προσβάλλεται εξαφανίζεται και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο κρατεί την υπόθεση και τη δικάζει κατ' ουσίαν».

Άρθρο 559

«Αναίρεση επιτρέπεται μόνο 1) αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου,
(...)

14) αν το δικαστήριο, παρά το νόμο, κήρυξε ή δεν κήρυξε ακυρότητα, έκπτωση από δικαίωμα ή απαράδεκτο,

19) αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές (...)

Άρθρο 585

«1. Οι διατάξεις για την άσκηση της αγωγής, την εισαγωγή της για Συζήτηση και τη Συζήτηση στο ακροατήριο εφαρμόζονται και στην ανακοπή.

2. Το έγγραφο της ανακοπής πρέπει να περιέχει, (...) και τους λόγους της. Νέοι λόγοι μπορούν να προταθούν μόνο με πρόσθετο δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η ανακοπή, κάτω από το οποίο συντάσσεται έκθεση, και κοινοποιείται στον αντίδικο τριάντα ή, όταν πρόκειται για ειδικές διαδικασίες, οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη Συζήτηση.»

26. Σύμφωνα με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, το άρθρο 585 § 2 απαγορεύει την πρόσθεση νέων λόγων μετά την αρχική ανακοπή. Αυτό ισχύει ακόμη και στην περίπτωση που οι νέοι λόγοι γεννήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο και δεν μπορούσαν να προβληθούν νωρίτερα. Το άρθρο 585 § 2, που καθορίζει το περιεχόμενο της ανακοπής και τον τρόπο με τον οποίο προβάλλονται νέοι λόγοι, θεωρείται ως μία ειδική διάταξη που υπερισχύει έναντι των γενικών διατάξεων των άρθρων 269 και 527 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (αποφάσεις ΑΠ2096/2009, ΑΠ1584/2005, ΑΠ912/2002, ΑΠ72/2000, ΑΠ1243/1999, ΑΠ1914/1999 και ΑΠ309/1999).

27. Από τα άρθρα 585 § 2 και 12 § 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας απορρέει ότι κανένας νέος λόγος ανακοπής δεν μπορεί να προβληθεί εγκύτως ενώπιον του Εφετείου εάν δεν έχει προβληθεί μέσω πρόσθετου δικογράφου ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, και μάλιστα ακόμη και αν το Εφετείο, αφού ακυρώσει των πρωτόβαθμη απόφαση, εξετάσει την ουσία της ανακοπής. Το άρθρο 585 § 2 αποτελεί ειδική διάταξη που αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 527 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΑΠ892/1990), και απαγορεύει να προστεθούν νέοι λόγοι ανακοπής με κάποιον άλλον τρόπο πλην « πρόσθετου δικογράφου που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η ανακοπή ». Η υποβολή νέων λόγων ανακοπής ενώπιον του Εφετείου δεν προβλέπεται από το άρθρο 12 § 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΑΠ 659/2005).

Β. Διατάξεις περί αναπροσαρμογής των απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

28. Το άρθρο 39 του Νόμου 3259/2004, που τέθηκε σε ισχύ στις 4 Αυγούστου 2004, ορίζει ότι :

« 1. Η συνολική ληξιπρόθεσμη οφειλή από κάθε είδους συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων, οι οποίες συνομολογούνται ή έχουν συνομολογηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με πιστωτικά ιδρύματα, δεν δύναται να υπερβαίνει το τριπλάσιο του κατά περίπτωση ληφθέντος κεφαλαίου εκάστου δανείου ή πίστωσης ή του αθροίσματος των ληφθέντων κεφαλαίων περισσότερων δανείων (...).

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αναπροσαρμόσουν το ύψος των απαιτήσεών τους σύμφωνα με τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να μην προχωρήσουν σε έναρξη διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξή τους ούτε σε συνέχιση διαδικασιών που έχουν ήδη αρχίσει, μέχρι την 31 η Δεκεμβρίου 2004 ή εφόσον εκκρεμεί η αίτηση του επόμενου εδαφίου για τη συνομολόγηση της ρύθμισης ή για όσο χρόνο ο οφειλέτης είναι ενήμερος. (...)

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΠΟΥ ΕΠΙΚΑΛΕΙΤΑΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

29. Η Κυβέρνηση στις παρατηρήσεις της που κατέθεσε προς απάντηση αυτών της προσφεύγουσας, αναφέρεται στην φράση της προσφεύγουσας σύμφωνα με την οποία « η Ελληνική Κυβέρνηση παραποιεί την πραγματικότητα προσπαθώντας να πείσει το Δικαστήριο ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης ». Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η έκφραση αυτή είναι ιδιαίτερα προσβλητική, ότι υπερβαίνει τα όρια μιας κανονικής κόσμιας και θεμιτής κριτικής και αποτελεί καταχρηστική άσκηση της ατομικής προσφυγής υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης.

30. Το Δικαστήριο κρίνει ότι η φράση αυτή αποτελεί τμήμα μίας παραγράφου στην οποία η προσφεύγουσα προσπαθεί να καταρρίψει επιχείρημα της Κυβέρνησης σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση μίας κρίσιμης διάταξης του εθνικού δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι οι όροι « παραποιεί την πραγματικότητα » είναι προσβλητικοί ή έχουν τέτοια βαρύτητα που μπορεί να θεωρηθούν ως προσβλητικοί.

Συνεπώς το Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

31. Η προσφεύγουσα παραπονείται για την παραβίαση του δικαιώματός της πρόσβασης σε δικαστήριο για δύο λόγους: αφενός, το Εφετείο δεν διευκρίνισε για ποιον λόγο δεν συντρέχουν στην περίπτωση της προσφεύγουσας οι προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου που αυτή επικαλείται· αφετέρου, ο Άρειος Πάγος απέρριψε ως απαράδεκτη την αναίρεση με το σκεπτικό ότι το επιχείρημα σχετικά με την εφαρμογή του νόμου αυτού προβλήθηκε για πρώτη φορά στο Εφετείο κατά τη δεύτερη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου. Εντούτοις, όπως εξηγεί η προσφεύγουσα, δεν της ήταν δυνατόν να προβάλει το επιχείρημα αυτό νωρίτερα αφού ο σχετικός νόμος υιοθετήθηκε μετά την

άσκηση της ανακοπής. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι στο σημείο αυτό υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, το οικείο τμήμα της οποίας έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό δικαστηρίου, (...), το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)»

A. Ως προς το παραδεκτό

32. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 (α) της Σύμβασης. Τα Δικαστήριο κρίνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Επομένως θα πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Ως προς την ουσία

33. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Εφετείο αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του : δέχτηκε ότι έπρεπε να λάβει υπόψη του το νόμο που ίσχυε κατά την ημερομηνία έκδοσης της απόφασής του και έκρινε, στηριζόμενο σε στοιχεία του φακέλου, ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου αυτού δεν συνέτρεχαν στην περίπτωση της προσφεύγουσας. Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 585 § 2 που έδωσε ο Άρειος Πάγος, η ερμηνεία αυτή ήταν πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου · η προσφεύγουσα που εκπροσωπούνταν από δικηγόρο, υποτίθεται ότι γνώριζε τη νομολογία αυτή καθώς και τις συνέπειες που θα επέφερε ως προς αυτή η μη τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου αυτού.

34. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 585 § 2 αποσκοπούν να οριοθετήσουν το αντικείμενο της ανακοπής ήδη από τον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου και να προστατευθούν τα δικονομικά δικαιώματα των διαδίκων, και ιδίως η ισότητα των όπλων. Έτσι, διασφαλίζεται σε κάθε διάδικο η δυνατότητα να αντικρούσει τα επιχειρήματα του άλλου ενώπιον κάθε βαθμού δικαιοδοσίας χωρίς να κινδυνεύει να αιφνιδιαστεί. Ο αποκλεισμός της επίκλησης νέων λόγων ανακοπής, ακόμη και όταν δεν έγινε επίκλησή τους στο αρχικό στάδιο δεν

απορρέει μόνον από το γράμμα του άρθρου 585 § 2 αλλά προκύπτει και από την ουσία των πρόσθετων λόγων, την ταχύτητα που πρέπει να χαρακτηρίζει την διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης και την προστασία των διαδίκων και των τρίτων. Η ερμηνεία του άρθρου 585 § 2 υπό έννοια προστατευτική για αυτές τις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές δεν μπορεί να θεωρηθεί ως φορμαλιστική.

35. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, ότι εν πάση περιπτώσει, τίποτε δεν εμπόδιζε την προσφεύγουσα να προσφύγει στα πολιτικά δικαστήρια με αναγνωριστική αγωγή ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η οφειλή της είχε αποσβεστεί και ότι η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης ήταν παράνομη. Εξάλλου αυτό έπραξε η προσφεύγουσα στις 24 Σεπτεμβρίου 2009. Σύμφωνα με πάγια νομολογία η ανακοπή κατά διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης δεν εμποδίζει τον ενδιαφερόμενο να ασκήσει τακτική αγωγή για να αναγνωριστεί η απόσβεση της απαίτησης στην οποία βασίζεται η αναγκαστική εκτέλεση.

36. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το Εφετείο δεν διευκρίνισε ποιες ήταν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 30 του νόμου 2789/2000, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 47 του νόμου 2873/2000, 42 του νόμου 2912/2001 και 39 του νόμου 3259/2004, ούτε για ποιο λόγο δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις αυτές στην περίπτωση της προσφεύγουσας.

37. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα ανωτέρω άρθρα καθόρισαν ανώτατο όριο ως προς τις αξιώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, προβλέποντας την εξάλειψη του τμήματος των οφειλών που υπερέβαινε το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου. Είναι σαφές ότι οι διατάξεις αυτές όρισαν ένα νέο λόγο απόσβεσης των οφειλών. Ωστόσο, οι επίμαχες ανακοπές περιείχαν με σαφήνεια και ακρίβεια όλα τα πραγματικά περιστατικά που μπορούσαν να αποδείξουν ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις που απαιτούνταν από το άρθρο 39 του νόμου 3259/2004 για την εξάλειψη της οφειλής, ήτοι : το ύψος του ποσού της πίστωσης, την ημερομηνία σύναψης του δανείου (προγενέστερη της έναρξης ισχύος του νόμου 3259/2004), το γεγονός ότι όλες οι απαιτήσεις που απορρέουν από το δάνειο είχαν είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμες, και τις πληρωμές στις οποίες είχε προβεί η προσφεύγουσα. Συνεπώς, το Εφετείο είχε την δυνατότητα να ελέγξει, με απλούς μαθηματικούς υπολογισμούς, εάν οι πληρωμές υπερβαίνανε το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου.

38. Η προσφεύγουσα τονίζει ότι θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της παρούσας υπόθεσης και της υπόθεσης *Διλιντάς και λοιποί κατά Ελλάδα* (déc.) (αρ. 51734/08, 18 Ιανουαρίου 2011), επειδή δεν προέβαλε νέους λόγους στο στάδιο της έφεσης και επομένως δεν παραβίασε κανένα δικονομικό κανόνα, όπως συνέβη στην υπόθεση *Διλιντάς*. Ο ισχυρισμός ότι η οφειλή της είχε αποσβεστεί σύμφωνα με το άρθρο 39 δεν αποτελούσε τροποποίηση της βάσης των ανακοπών που άσκησε το 1999, αλλά στην πραγματικότητα θεμελιώνει τον μοναδικό λόγο ανακοπής κατά την εποχή εκείνη: την εξάλειψη της οφειλής.

39. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία η αποστολή του δεν είναι να υποκαθιστά τα εθνικά δικαστήρια. Εναπόκειται κατά κύριο λόγο στις εθνικές αρχές, και ιδίως στα δικαστήρια, να ερμηνεύουν την εθνική νομοθεσία. (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *García Manibardo κατά Ισπανίας*, αρ.38695/97, § 36, CEDH 2000-II). Αυτό ισχύει ιδίως για την ερμηνεία από πλευράς δικαστηρίων δικονομικών κανόνων όπως αυτοί που διέπουν τους τύπους και τις προθεσμίες για την άσκηση ενός ενδίκου μέσου/βοηθήματος (απόφαση *Pérez de Rada Cavanilles κατά Ισπανίας* της 28^{ης} Οκτωβρίου 1998, *Recueil* 1998-VIII, p. 3255, § 43). Ο ρόλος του Δικαστηρίου περιορίζεται στο να ελέγξει κατά πόσο οι συνέπειες μίας τέτοιας ερμηνείας είναι σύμφωνες με τη Σύμβαση (*Πλατάκου κατά Ελλάδας*, αρ. 38460/97, § 37, 11 Ιανουαρίου 2001 ; *Yagtzilar και λοιποί κατά Ελλάδας*, αρ. 41727/98, § 25, 6 Δεκεμβρίου 2001 ; *Σταμούλη και λοιποί κατά Ελλάδας*, αρ. 1735/07, § 19, 28 Μαΐου 2009). Επίσης, το Δικαστήριο δηλώνει και πάλι ότι το άρθρο 6 της Σύμβασης δεν υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα Κράτη να συστήσουν εφετεία ή αναιρετικά δικαστήρια. Ωστόσο, το Κράτος που έχει τέτοια δικαστήρια υποχρεούται να φροντίζει ώστε οι πολίτες να απολαμβάνουν ενώπιον των δικαστηρίων τις θεμελιώδεις εγγυήσεις του άρθρου 6 (*ibid.* § 38).

40. Εξάλλου το « δικαίωμα σε δικαστήριο », ιδιαίτερη έκφανση του οποίου αποτελεί το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, δεν είναι απόλυτο και επιδέχεται έμμεσους περιορισμούς, ιδίως όσον αφορά τις προϋποθέσεις παραδεκτού του ένδικου μέσου/βοηθήματος, αφού από τη φύση του απαιτεί ρύθμιση από το ίδιο το Κράτος, το οποίο έχει ορισμένη διακριτική ευχέρεια ως προς το θέμα αυτό. Εντούτοις, οι περιορισμοί αυτοί δεν μπορούν να περιορίσουν την πρόσβαση του πολίτη κατά τέτοιο

τρόπο ή σε τέτοιο βαθμό που να βλάπτεται η ουσία του δικαιώματός του σε δικαστήριο· τέλος, οι περιορισμοί αυτοί δεν είναι σύμφωνοι προς το άρθρο 6 § 1 παρά μόνον εάν αποβλέπουν σε νόμιμο σκοπό και εάν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας ανάμεσα στα χρησιμοποιούμενα μέσα και τον επιδιωκόμενο σκοπό (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά Ισπανίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 34, *Recueil des arrêts et décisions* 1998–I).

41. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει συναφώς ότι η νομοθεσία όσον αφορά τις τυπικές προϋποθέσεις άσκησης ενδίκου μέσου/βοηθήματος αποβλέπει στην διασφάλιση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και στην τήρηση, ειδικότερα, της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αναμένουν ότι οι κανόνες θα εφαρμοστούν (*Miragall Escolano και λοιποί κατά Ισπανίας*, n^{os} 38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 et 41509/98, § 33, CEDH 2000-I).

42. Εν τούτοις, το Δικαστήριο έχει καταλήξει επανειλημμένως στο συμπέρασμα ότι η από μέρους των εθνικών δικαστηρίων εφαρμογή των τυπικών προϋποθέσεων για την άσκηση ενδίκου μέσου/βοηθήματος ενδέχεται να επιφέρει παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Αυτό συμβαίνει, όταν η υπερβολικά φορμαλιστική ερμηνεία των εφαρμοστέων κανόνων από το δικαστήριο εμποδίζει, στην πράξη, την εξέταση κατ'ουσία του ενδίκου μέσου/βοηθήματος που έχει ασκήσει ο ενδιαφερόμενος (*Běleš και λοιποί κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αρ.47273/99, § 69, CEDH 2002-IX ; *Zvolský και Zvolská κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αρ. 46129/99, § 55, CEDH 2002-IX και *Νικόλαος Κοψίδης κατά Ελλάδας* (αρ. 2920/08, § 22, 18 Μαρτίου 2010).

43. Μετά την υπενθύμιση των αρχών αυτών, το Δικαστήριο θα εξετάσει τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης .

44. Καταρχάς, το Δικαστήριο δεν υιοθετεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας σύμφωνα με το οποίο η απόφαση του Εφετείου δεν είχε επαρκή αιτιολογία. Η απόφαση ανέφερε τις προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων που είχε επικαλεστεί η προσφεύγουσα και στην συνέχεια εξηγούσε τους λόγους για τους οποίους οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνταν στην περίπτωσή της. Ειδικότερα, αφού εξέτασε τα στοιχεία του φακέλου, το Εφετείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απαίτηση της Τράπεζας κατά της προσφεύγουσας, που είχε καταστεί ληξιπρόθεσμη την ημερομηνία

κοινοποίησης της επιταγής πληρωμής, στις 5 Φεβρουαρίου 1999, δεν υπερέβαινε το τριπλάσιο του ποσού της πίστωσης η εξόφληση του οποίου έπρεπε να γίνει με δόσεις (όπως είχε συμφωνηθεί το 1986) · η απαίτηση αυτή δεν υπερέβαινε ούτε το τριπλάσιο του ποσού των οφειλών που εξοφλήθηκαν το 1990. Επιπλέον, η απόφαση διαπίστωνε ότι άλλες οφειλές της προσφεύγουσας που είχαν αποτελέσει αντικείμενο διακανονισμού το 1993, εξοφλήθηκαν πριν τις 28 Απριλίου 1998.

45. Όσον αφορά την αιτίαση περί υπερβολικού φορμαλισμού από πλευράς Αρείου Πάγου, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην υπόθεση *Διλιντάς*, οι προσφεύγοντες είχαν ζητήσει κάποια πρόσθετα επιδόματα για πρώτη φορά ενώπιον του Εφετείου, γεγονός που ήταν σαφώς αντίθετο προς το άρθρο 12 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που προέβλεπε ότι μία αξίωση δεν μπορεί να υποβληθεί για πρώτη φορά όταν η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο της έφεσης. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι οι προσφεύγοντες είχαν τη δυνατότητα να ασκήσουν, πριν προσφύγουν στο Εφετείο, αγωγή ενώπιον του Πρωτοδικείου για να διεκδικήσουν τα επιδόματα αυτά.

46. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ότι στην υπό κρίση υπόθεση, με τις ανακοπές της 24^{ης} Ιουνίου και 18^{ης} Οκτωβρίου 1999, η προσφεύγουσα ζητούσε την ακύρωση συναλλαγματικής υπέρ της ΕΤΒΑ ύψους 171 118 858 δραχμών(502 183 ευρώ) και της κατάσχεσης ακινήτου ιδιοκτησίας της, καθώς και την ακύρωση του εκπλειστηριασμού του ακινήτου αυτού (βλ. ανωτέρω παράγραφο 11). Η προσφεύγουσα τόνιζε συναφώς ότι όλες οι οφειλές της έναντι της Τράπεζας είχαν αποσβεστεί μετά τις πληρωμές που πραγματοποίησε τις ημερομηνίες που ανέφερε.

47. Στις 4 Αυγούστου 2004, και ενώ εκκρεμούσε η έφεση της προσφεύγουσας από τις 29 Μαΐου 2001, τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 39 του νόμου 3259/2004. Το άρθρο διευκρίνιζε ότι οι οφειλές θεωρούνταν ως αποσβεσθείσες εάν υπερέβαιναν το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου. Η προσφεύγουσα επικαλέστηκε το άρθρο αυτό στις 9 Μαρτίου 2006 κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του Εφετείου. Της ήταν αδύνατο να το επικαλεστεί πριν τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του Εφετείου, αφού ο προαναφερθείς νόμος τέθηκε σε ισχύ μόνον μετά την άσκηση της έφεσης. Το εφετείο απέρριψε την έφεση επειδή δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του άρθρου αυτού. Από την πλευρά του, ο Άρειος Πάγος απέρριψε και αυτός την αναίρεση της προσφεύγουσας με την αιτιολογία ότι το επιχείρημα που αφορούσε την ακύρωση της διαδικασίας

εκπλειστηριασμού ήταν απαράδεκτο διότι προβλήθηκε για πρώτη φορά στη συζήτηση ενώπιον του Εφετείου.

48. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 527 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι πραγματικοί ισχυρισμοί που δεν προβλήθηκαν στον πρώτο βαθμό και προβάλλονται για πρώτη φορά στην κατ' έφεση δίκη είναι απαράδεκτοι εκτός εάν γεννήθηκαν μετά την τελευταία συζήτηση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (βλ. ανωτέρω παράγραφος 25). Όσον αφορά το άρθρο 585 § 2 του ίδιου Κώδικα, απαγορεύει την προσθήκη νέων λόγων μετά την αρχική ανακοπή εκτός από ορισμένες περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά στο ίδιο άρθρο και όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από τη νομολογία του Αρείου Πάγου (βλ. ανωτέρω παράγραφοι 25-27). Το Δικαστήριο θεωρεί ότι τα άρθρα αυτά που περιέχουν ρύθμιση σχετικά με τις διατυπώσεις άσκησης ενδίκου μέσου/βοηθήματος αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και ειδικότερα, την τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Επίσης, τα άρθρα αυτά, είναι σύμφωνα με την αρχή της ισότητας των όπλων και την αρχή της αντιμωλίας και αποσκοπούν στο να διασφαλιστεί ότι κάθε ανακοπή θα κοινοποιείται στον αντίδικο δίνοντάς του τη δυνατότητα να αντιδράσει εγκαίρως και να μην αιφνιδιαστεί. Επομένως, οι επίμαχες διατάξεις εξυπηρετούσαν νόμιμο σκοπό.

49. Όσον αφορά την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, το Δικαστήριο σημειώνει ότι μολονότι το Εφετείο δεν εφάρμοσε επισήμως το νέο νόμο 3259/2004, εντούτοις διαπίστωσε ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που προέβλεπε ο νόμος αυτός (οφειλόμενο ποσό που να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ληφθέντος κεφαλαίου). Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης, ότι η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να ασκήσει άλλη αγωγή με αίτημα να αναγνωριστεί ότι όλες οι αξιώσεις της Τράπεζας είχαν ικανοποιηθεί, όπως άλλωστε έπραξε στις 29 Απριλίου 2009 (βλ. ανωτέρω παράγραφοι 23-24).

50. Δεδομένης της διακριτικής ευχέρειας που αναγνωρίζεται στα Κράτη όσον αφορά τις προϋποθέσεις παραδεκτού ενός ένδικου μέσου/βοηθήματος και έχοντας υπόψη τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης, το δικαίωμα πρόσβασης της προσφεύγουσας σε δικαστήριο δεν παρεμποδίστηκε κατά τρόπο δυσανάλογο. Το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε παραβίαση της ουσίας του

δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο και επομένως δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

51. Η προσφεύγουσα παραπονείται για υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας» που προστατεύεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης ως προς τη διαδικασία που άρχισε στις 29 Απριλίου 2009.

51. Η πρώτη διαδικασία άρχισε στις 24 Ιουνίου 1999, με την προσφυγή στο Πρωτοδικείο Αθηνών, και ολοκληρώθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2009, οπότε και η προσφεύγουσα μπορούσε να προμηθευτεί αντίγραφο της απόφασης του Αρείου Πάγου. Στις 29 Απριλίου 2009, η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αναγνωριστική αγωγή με αντικείμενο ίδιο με αυτό της πρώτης διαδικασίας και η αγωγή αυτή εξακολουθεί να εκκρεμεί.

52. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι δεν υπήρξε περίοδος αδράνειας από πλευράς δικαστικών αρχών ούτε όσον αφορά τον καθορισμό της ημερομηνίας συζήτησης ούτε όσον αφορά την διεξαγωγή της συζήτησης. Η διάρκεια της διαδικασίας της έφεσης οφείλεται στην αναμονή για την ολοκλήρωση της πραγματογνωμοσύνης την οποία το Εφετείο έκρινε απαραίτητη και για την πραγματοποίηση της οποίας είχε ορίσει προθεσμία εξήντα ημερών από την ορκωμοσία του εμπειρογνώμονα. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η ταχεία διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης εναπόκειται στον πιο επιμελή διάδικο. Ωστόσο, η προσφεύγουσα όχι μόνον ζήτησε την αντικατάσταση του πρώτου εμπειρογνώμονα που είχε οριστεί αλλά παρέλειψε να ζητήσει την αντικατάσταση του δεύτερου όταν διαπίστωσε ότι αυτός καθυστέρουσε να συντάξει την έκθεσή του. Η προσφεύγουσα δεν υπήρξε επιμελής ούτε όσον αφορά τη δεύτερη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου, η οποία τελικά έγινε με αίτημα της αντιδίκου. Επίσης καθυστέρησε να ζητήσει τον προσδιορισμό της συζήτησης ενώπιον του Αρείου Πάγου.

53. Στις παρατηρήσεις αντίκρουσης, η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι δεν παραπονείται πλέον για την πρώτη διαδικασία – που ολοκληρώθηκε με την απόφαση

του Αρείου Πάγου –, αλλά για το ότι η διαδικασία που άρχισε στις 29 Απριλίου 2009 μπορεί να διαρκέσει άλλα δέκα έτη.

A. Ως προς το παραδεκτό

54. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 (α) της Σύμβασης. Το Δικαστήριο κρίνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Επομένως, θα πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτός.

B. Ως προς την ουσία

55. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διαδικασίας κρίνεται σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης και με βάση τα κριτήρια που καθιέρωσε η νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα τον πολύπλοκο χαρακτήρα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος, καθώς και το διακύβευμα της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αρ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

56. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του ότι η ημερομηνία συζήτησης ενώπιον του Πρωτοδικείου όσον αφορά την εκδίκαση της αναγνωριστικής αγωγής είχε αρχικά οριστεί για τις 17 Μαρτίου 2011. Ωστόσο, καθώς η προσφεύγουσα αντιλήφθηκε ότι η αγωγή της παρουσίαζε ένα τυπικό ελάττωμα, την κατέθεσε εκ νέου στις 11 Ιουνίου 2009 · η νέα δικάσιμος, που ορίστηκε για τις 17 Μαρτίου 2011, αναβλήθηκε με αίτημα της Τράπεζας Πειραιώς, για τις 16 Δεκεμβρίου 2013 (βλ. ανωτέρω παρ. 24).

57. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να προβαίνει σε εικασίες ως προς τη συνολική διάρκεια που θα έχει η διαδικασία που κινήθηκε μετά την απόφαση του Αρείου Πάγου. Ωστόσο, σημειώνει ότι η προσφεύγουσα άσκησε την αγωγή της στις 29 Απριλίου 2009 και στην συνέχεια την κατέθεσε εκ νέου στις 11 Ιουνίου 2009. Η ημερομηνία συζήτησης ορίστηκε για τις 17 Μαρτίου 2011, δηλαδή ένα έτος και εννέα μήνες μετά. Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, η συζήτηση της αγωγής αναβλήθηκε για τις 16 Δεκεμβρίου 2013, δηλαδή για μετά από δύο έτη και οκτώ μήνες. Ωστόσο, τέτοιες προθεσμίες δεν είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις της «λογικής προθεσμίας». Το

Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι ακόμη και σε περιπτώσεις όπου, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, η διαδικασία διέπεται από την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων η έννοια της «λογικής προθεσμίας» απαιτεί τα δικαστήρια να παρακολουθούν τη διεξαγωγή της διαδικασίας και να δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή στο χρονικό διάστημα που μπορεί να μεσολαβήσει μεταξύ δύο διαδικαστικών πράξεων (βλ., *mutatis mutandis*, *Φίλιππος Ιωαννίδης κατά Ελλάδας*, αρ.º 22957/06, § 21, 19 Ιουνίου 2008 και *Φλαρης κατά Ελλάδας*, αρ. 54053/07, § 24, 22 Απριλίου 2010). Ως εκ τούτου, έχοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο θεωρεί ότι, στην υπό κρίση υπόθεση η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ικανοποιεί την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 ως προς το θέμα αυτό.

IV. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

58. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα, στις παρατηρήσεις της προς αντίκρουση των παρατηρήσεων της Κυβέρνησης, που κατατέθηκαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 3 Δεκεμβρίου 2012, αφιερώνει ορισμένες σκέψεις σε μία υποτιθέμενη παραβίαση του Πρωτοκόλλου υπ' αρ. 1. Εντούτοις, επισημαίνει ότι η αιτίαση αυτή προβάλλεται για πρώτη φορά στις παρατηρήσεις αυτές και δεν αναφερόταν σε κανένα σημείο της προσφυγής που η προσφεύγουσα κατέθεσε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουνίου 2009. Όμως, όσον αφορά τις αιτιάσεις που δεν περιλαμβάνονται στην αρχική προσφυγή, η εξάμηνη προθεσμία διακόπτεται μόνον την ημερομηνία που η αιτίαση υποβάλλεται για πρώτη φορά στο Δικαστήριο (*Allan c. Royaume-Uni (déc.)*, no 48539/99, 28 août 2001). Δεδομένου ότι η εθνική οριστική απόφαση ήταν η απόφαση του Αρείου Πάγου της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2008, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί λόγω μη τήρησης της εξάμηνης προθεσμίας.

59. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής θα πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή των άρθρων 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

V. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

60. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Υλική ζημία

61. Η προσφεύγουσα ζητεί το ποσό των 4 990 000 ευρώ λόγω της υλικής ζημίας που υπέστη. Επικαλείται μία οικονομική ανάλυση στην οποία η ζημία της υπολογίζεται από το 2008, έτος κατά το οποίο ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεσή της, έως το 2022, έτος της υποτιθέμενης ολοκλήρωσης της εκκαθάρισής της η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι εάν ο Άρειος Πάγος είχε κάνει δεκτή την αναίρεσή της, θα είχε αναγνωριστεί από τα δικαστήρια ότι δεν είχε οφειλές προς την Τράπεζα Πειραιώς και έτσι οι υποθήκες που βάρυναν τα ακίνητά της θα είχαν αρθεί και η οικονομική της κατάσταση θα είχε εξυγιανθεί εξ ολοκλήρου .

62. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ζημία που επικαλείται η προσφεύγουσα δεν συνδέεται αιτιωδώς με την επικαλούμενη παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Επίσης, είναι απολύτως υποθετική, αφού η προσφεύγουσα την συνδέει με την μελλοντική και εικαζόμενη εξέλιξη της οικονομικής της κατάστασης που εξαρτάται από παραμέτρους που δεν έχουν καμία σχέση με την υπό κρίση υπόθεση.

63. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, ακόμη και αν η αίτηση αναίρεσης της προσφεύγουσας δεν είχε απορριφθεί ως απαράδεκτη, δεν είναι βέβαιο ότι ο Άρειος Πάγος θα είχε αναιρέσει την απόφαση του Εφετείου. Το Εφετείο, θα πρέπει να το υπενθυμίσουμε, είχε κρίνει ότι οι προϋποθέσεις του άρθρου 39 του νόμου 2259/2004 δεν συνέτρεχαν στην περίπτωση της προσφεύγουσας. Επομένως, θα ήταν τελείως υποθετικό να θεωρηθεί ότι η οφειλή της προσφεύγουσας θα είχε θεωρηθεί ως αποσβεσθείσα εάν ο Άρειος Πάγος δεν είχε απορρίψει ως απαράδεκτη την αναίρεσή της (βλ., *mutatis mutandis*, Μπουλουγουράς κατά Ελλάδας, αρ.66294/01, § 31, 27 Μαΐου 2004). Συνεπώς, το Δικαστήριο θεωρεί ότι απουσία αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της επικαλούμενης ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης, η αιτίαση σχετικά με τη ζημία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

B. Ηθική βλάβη

64. Η προσφεύγουσα ζητεί επίσης το ποσό των 400 000 ευρώ λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη εξαιτίας της εγγραφής της ως προβληματικού οφειλέτη (*bad creditor*) στη βάση δεδομένων των Τραπεζών (Τειρεσίας), γεγονός που μπορεί να βλάψει τη φήμη της. Κατά την προσφεύγουσα, η εγγραφή αυτή, οφείλεται στη διαφορά της με την Τράπεζα και, ειδικότερα, στην απόφαση του Αρείου Πάγου που απέρριψε την αίτηση αναίρεσής της.

65. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η επικαλούμενη παραβίαση δεν συνδέεται αιτιωδώς με τις παραβιάσεις που επικαλείται η προσφεύγουσα. Τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρει η προσφεύγουσα ως προς την προσβολή της φήμης της και την ψυχολογική κατάσταση των μετόχων της δεν έχουν καμία σχέση με τα θέματα που εξέτασε το Δικαστήριο. Κατά την Κυβέρνηση, στην περίπτωση που το Δικαστήριο διαπιστώσει παραβίαση του άρθρου 6 § 1, η διαπίστωση αυτή αποτελεί δίκαιη ικανοποίηση για την προσφεύγουσα .

66. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει συμπεράνει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας. Υπενθυμίζει επίσης, ότι μπορεί να επιδικάσει χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης σε εμπορική εταιρεία (*Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], αρ. 35382/97, § 35, CEDH 2000-IV και *Centro Europa 7 S.r.l. και Di Stefano κατά Ιταλίας* [GC], αρ. 38433/09, § 221, 7 Ιουνίου 2012).

67. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να επιδικάσει στην προσφεύγουσα το ποσό των 3 250 ευρώ λόγω ηθικής βλάβης.

Γ. Έξοδα και Δικαστική Δαπάνη

68. Η προσφεύγουσα ζητεί επίσης το ποσό των 31 630,92 ευρώ για έξοδα και αμοιβή δικηγόρου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της διαφοράς της με την Τράπεζα Πειραιώς, καθώς και 1 800 ευρώ για τη δικαστική δαπάνη στην οποία καταδικάστηκε από τον Άρειο Πάγο. Ζητεί επίσης το ποσό των 19 680 ευρώ για δικηγορική αμοιβή για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και 939,47 ευρώ για δαπάνη μετάφρασης των παρατηρήσεών της. Τέλος, ζητεί την καταβολή της αμοιβής

(5 811,75 ευρώ) που κατέβαλε στον οικονομικό αναλυτή που προσέλαβε για να υπολογίσει το διαφυγόν της κέρδος και την υλική της ζημία .

69. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα για τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και για την οικονομική ανάλυση για την εκτίμηση της υλικής ζημίας δεν συνδέονται αιτιωδώς με τις επικαλούμενες παραβιάσεις. Όσον αφορά τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα επ' ευκαιρία της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι υπερβολικά, λόγω του ότι δεν δικαιολογούνται από τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης.

70. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στον προσφεύγοντα αποφασίζεται μόνον εάν τα έξοδα αυτά αποδεικνύεται ότι είναι πραγματικά, αναγκαία και εύλογα ως προς το ύψος τους. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν συνδέονται αιτιωδώς με τις επικαλούμενες παραβιάσεις που εξέτασε το Δικαστήριο. Αφού εξέτασε τα δικαιολογητικά που προσκόμισε η προσφεύγουσα όσον αφορά τη διαδικασία ενώπιόν του, και λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των αιτιάσεων που είχαν ευνοϊκή έκβαση, το Δικαστήριο κρίνει υπερβολικό το συνολικό ποσό που ζητεί η προσφεύγουσα. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στην προσφεύγουσα το ποσό των 1 500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη .

Δ. Τόκοι υπερημερίας

71. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* παραδεκτή την προσφυγή ως προς τις αιτιάσεις που αντλούνται από το άρθρο 6 § 1 και *απαράδεκτη* για τα περαιτέρω

2. *Αποφαίνεται* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το καθ' ού η προσφυγή κράτος θα πρέπει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία που η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά :

i) 3 250 € (τρεις χιλιάδες διακόσια πενήντα ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για την ηθική βλάβη;

ii) 1 500 € (χίλια πεντακόσια ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για έξοδα και δικαστική δαπάνη;

β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξάνεται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκόλυνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω .

Συντάχτηκε στα γαλλικά και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 27 Μαρτίου 2014 σύμφωνα με το άρθρο 77§§2 και 3 του Κανονισμού .

André Wampach

Αν Γραμματέας

Isabelle Berro-Lefèvre

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο

Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα